PÄÄTÖKSET

KOMISSION TÄYTÄNTÖÖNPANOPÄÄTÖS (EU) 2018/1134,

annettu 5 päivänä heinäkuuta 2018,

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/25/EU 34 artiklan sovellettavuudesta hankintasopimuksiin, jotka koskevat tiettyjä sähkön ja maakaasun vähittäistoimituksiin Tšekissä liittyviä toimintoja

(tiedoksiannettu numerolla C(2018) 4194)

(Ainoastaan tšekinkielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

EUROOPAN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen,

ottaa huomioon vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja direktiivin 2004/17/EY kumoamisesta 26 päivänä helmikuuta 2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/25/EU ([1]) ja erityisesti sen 35 artiklan 3 kohdan,

ottaa huomioon Tšekin tasavallan pyynnön,

on kuullut julkisia hankintoja käsittelevää neuvoa-antavaa komiteaa,

sekä katsoo seuraavaa:

1. **TOSISEIKAT**

PYYNTÖ

(1) Tšekki, jäljempänä ’pyynnön esittäjä’, toimitti 2 päivänä marraskuuta 2016 komissiolle direktiivin 2014/25/EU 35 artiklan 1 kohdan nojalla pyynnön, jäljempänä ’pyyntö’.

(2) Pyyntö koskee seuraavia siinä kuvattuja toimintoja:

a) sähkön vähittäistoimitukset ”automaattisella jatkuvalla mittauksella” A tai ”manuaalisella jatkuvalla mittauksella” B suurasiakkaille, jotka saavat yksilöllisen tarjouksen toimittajilta, jäljempänä ’sähkön vähittäistoimitukset suurasiakkaille’;

b) sähkön vähittäistoimitukset ”ei-jatkuvalla mittauksella” C pienille yritys- ja kotitalousasiakkaille, jotka saavat vakiotarjouksen toimittajilta, jäljempänä ’sähkön vähittäistoimitukset pienasiakkaille’;

c) maakaasun vähittäistoimitukset suurasiakkaille, jotka yleensä saavat yksilöllisen tarjouksen toimittajilta, i) automaattisella jatkuvalla mittauksella joko etäluennalla (A) tai kuukausittaisella luennalla (B) – niiden vuosikulutuksen ollessa vähintään 4,2 GWh – tai ii) ei-intervallimittauksella ja kuukausittaisella luennalla – niiden vuosikulutuksen ollessa 0,63–4,2 GWh – jäljempänä ’maakaasun vähittäistoimitukset suurasiakkaille’;

d) maakaasun vähittäistoimitukset pienille yritys- ja kotitalousasiakkaille, jotka yleensä saavat vakiotarjouksen toimittajilta, ei-intervallimittauksella muunlaisella kuin kuukausittaisella luennalla – niiden vuosikulutuksen ollessa alle 0,63 GWh – jäljempänä ’maakaasun vähittäistoimitukset pienasiakkaille’.

(3) Pyynnön liitteenä oli Tšekin kansallisen kilpailuviranomaisen, jäljempänä ’kansallinen kilpailuviranomainen’, 30 päivänä syyskuuta 2016 päivätty kirje ja saman viranomaisen 14 päivänä kesäkuuta 2017 päivätty täydentävä kirje, jäljempänä ’kansallisen kilpailuviranomaisen lausunto’.

([1]) EUVL L 94, 28.3.2014, s. 243.

(4) Kansallinen kilpailuviranomainen totesi 30 päivänä syyskuuta 2016 päivätyssä kirjeessään, joka oli vastaus Tšekin kauppa- ja teollisuusministeriön pyyntöön saada lausunto siitä, voidaanko sähkön ja kaasun vähittäismyynti Tšekissä jättää direktiivin 2014/25/EU soveltamisalan ulkopuolelle, että ”sillä ei ollut riittävästi aikaa tehdä alakohtaista tutkimusta kyseisillä aloilla niin, että se olisi voinut kartoittaa kyseisten markkinoiden tilanteen ministeriön pyyntöön vastaamiseksi”. Kansallinen kilpailuviranomainen omaksui kyseisessä kirjeessä seuraavan kannan: ”voidaan katsoa, että loppukäyttäjille Tšekissä tehtävien kaasu- ja sähkötoimitusten markkinoiden jättämisellä direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle 34 artiklan mukaisesti ei pitäisi olla kielteistä vaikutusta kyseisten markkinoiden taloudelliseen kilpailuun. Tämä viraston ([1]) päätelmä perustuu kauppa- ja teollisuusministeriön toimittamiin asiakirjoihin. Virasto varaa tältä osin oikeuden arvioida kantaansa uudelleen, jos kyseisillä markkinoilla tapahtuu rakenteellisia tai muita perustavanlaatuisia muutoksia tai jos virastolle toimitettujen tietojen perusteita oikaistaan.”

(5) Kansallisen kilpailuviranomaisen 14 päivänä kesäkuuta 2017 päivätty täydentävä kirje perustui ”muihin Tšekin tasavallan […] toimittamiin tietoihin ja riippumattomalta markkinoiden ylläpitäjältä (OTE) samoin kuin joiltakin asiaan liittyvillä markkinoilla toimivilta yrityksiltä, kuten ČEZ-ryhmältä (ČEZ) ja Pražská plynárenskálta, saatuihin tietoihin”. Täydentävässä kirjeessä viitattiin erityisesti joihinkin komission esille nostamiin huolenaiheisiin pienasiakkaille tapahtuvan sähkön vähittäismyynnin markkinoiden osalta, esimerkkeinä markkinoiden voimakas keskittyminen, harvoin tapahtuva sähköntoimittajan vaihtaminen sekä ČEZ-ryhmän vertikaalinen integraatio. Täydentävässä kirjeessä todettiin, että mikään ei estä kaikkien kyseisen pyynnön kohteina olevien markkinoiden jättämistä direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle.

(6) Pyynnön mukana toimitettiin myös konsultin raportti ([2]), jäljempänä ’CRA:n raportti’.

(7) Komissio pyysi pyynnön esittäjältä lisätietoja 31 päivänä tammikuuta 2017, 24 päivänä maaliskuuta 2017, 27 päivänä maaliskuuta 2017, 21 päivänä huhtikuuta 2017, 1 päivänä kesäkuuta 2017, 28 päivänä kesäkuuta 2017 ja 21 päivänä joulukuuta 2017, ja pyynnön esittäjä vastasi näihin pyyntöihin 16 päivänä helmikuuta 2017, 28 päivänä maaliskuuta 2017, 31 päivänä maaliskuuta 2017, 3 päivänä toukokuuta 2017, 10 päivänä toukokuuta 2017, 9 päivänä kesäkuuta 2017, 1 päivänä elokuuta 2017 ja 12 päivänä huhtikuuta 2018. Lisäksi komissio tapasi pyynnön edustajan pyynnöstä sen edustajat 31 päivänä tammikuuta 2017, 28 päivänä helmikuuta 2017, 29 päivänä maaliskuuta 2017, 30 päivänä toukokuuta 2017 ja 9 päivänä kesäkuuta 2017. Pyynnön edustaja toimitti lisäksi lisätietoja 27 päivänä tammikuuta 2017.

2. **OIKEUDELLINEN KEHYS**

(8) Direktiiviä 2014/25/EU sovelletaan sähkön ja kaasun vähittäistoimitukseen liittyvien toimintojen harjoittamiseksi tehtäviin hankintasopimuksiin, ellei kyseisiä toimintoja ole vapautettu direktiivin soveltamisesta direktiivin 34 artiklan nojalla.

(9) Direktiivissä 2014/25/EU säädetään, ettei direktiiviä sovelleta hankintasopimuksiin, jotka tehdään jonkin direktiivissä tarkoitetun toiminnan suorittamiseksi, jos toimintoon siinä jäsenvaltiossa, jossa se toteutetaan, kohdistuu suoraa kilpailua markkinoilla, joille pääsyä ei ole rajoitettu. Sitä, onko jokin toiminta suoraan kilpailun kohteena, arvioidaan puolueettomin perustein ottaen huomioon kyseisen alan erityispiirteet.

3. **ARVIOINTI**

3.1 *RAJOITTAMATON PÄÄSY MARKKINOILLE*

(10) Markkinoille pääsyä pidetään rajoittamattomana, jos asianomainen jäsenvaltio on pannut täytäntöön ne unionin säädökset, jotka avaavat tietyn alan tai sen osan kilpailulle, ja soveltaa niitä. Kyseiset säädökset luetellaan direktiivin 2014/25/EU liitteessä III. Sähköalalla tämä tarkoittaa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2009/72/EY ([3]). Maakaasualalla tämä tarkoittaa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2009/73/EY ([4]).

(11) Tšekki on saattanut direktiivit 2009/72/EY ja 2009/73/EY osaksi kansallista lainsäädäntöään lailla nro 458/2000 Kok. yrityksiä ja valtion hallintoa koskevista edellytyksistä energiamarkkinoilla, jäljempänä ’energialaki’ ([5]).

([1]) ”Virasto” tarkoittaa tässä kansallista kilpailuviranomaista.
([2]) Konsulttiyritykseltä Charles River and Associates 9 päivänä lokakuuta 2016 saatu raportti ”An Economic Assessment of the Extent of Competition on the Czech Markets for Retail supply of Electricity and Gas”.
([3]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/72/EY, annettu 13 päivänä heinäkuuta 2009, sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/54/EY kumoamisesta (EUVL L 211, 14.8.2009, s. 55).
([4]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/73/EY, annettu 13 päivänä heinäkuuta 2009, maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/55/EY kumoamisesta (EUVL L 211, 14.8.2009, s. 94).
([5]) Saatavilla osoitteissa https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-458 ja http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=458/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.

(12) Komissio lähetti 7 päivänä joulukuuta 2017 virallisen ilmoituksen, jäljempänä 'virallinen ilmoitus', Tšekin ulkoministerille (rikkomusmenettely nro 2017/2152) direktiivien 2009/72/EY ja 2009/73/EY saattamisesta virheellisesti osaksi Tšekin oikeusjärjestystä. Kun otetaan huomioon, että direktiivin 2014/25/EU 34 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädettyä rajoittamattoman markkinoille pääsyn oletusta ei tulisi soveltaa rikkomusmenettelyn kohteena oleviin näkökohtiin, komissio pyysi 21 päivänä joulukuuta 2017 lähetetyllä sähköpostilla pyynnön esittäjää toimittamaan asiaa koskevat huomautuksensa ja selittämään, onko markkinoille pääsy tosiasiallisesti ja oikeudellisesti vapaata direktiivin 2014/25/EU 34 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan mukaisesti.

(13) Pyynnön esittäjä selitti 12 päivänä huhtikuuta 2018 antamassaan vastauksessa, että markkinoille pääsyä ei ole tosiasiallisesti rajoitettu, ja esitti seuraavat pääargumentit: alhaiset pääsykustannukset, muiden pääsyn esteiden puuttuminen, sähkön ja kaasun kauppaan myönnettyjen toimilupien suuri määrä ([1]) samoin kuin sähkön ja kaasun vähittäismarkkinoilla nykyisin toimivien vähittäiskauppiaiden suuri määrä ([2]). Pyynnön esittäjä selitti lisäksi, että siitä, miten virallisessa ilmoituksessa tarkoitetut unionin oikeuden säännökset on esitetty kansallisessa lainsäädännössä, ei seuraa, että pääsyä sähkön ja kaasun vähittäismarkkinoille rajoitettaisiin oikeudellisesti. Pyynnön esittäjä väitti tässä yhteydessä lisäksi, että rikkomusmenettelyssä esiin nostetut erityiskysymykset eivät joko koskeneet markkinoille pääsyä tai liittyivät siihen vain mahdollisesti.

(14) Mitä tulee siihen, onko markkinoille pääsy tosiasiallisesti vapaata, komissio yhtyy pyynnön esittäjän argumentteihin ja erityisesti siihen, että sähkön ja kaasun vähittäistoimitusten markkinoilla on kansallisella tasolla suuri määrä vähittäismyyjiä, mikä osoittaa markkinoille pääsyn olevan tosiasiallisesti vapaata.

(15) Komissio on sen suhteen, onko markkinoille pääsy oikeudellisesti rajoittamatonta, tutustunut huolellisesti pyynnön esittäjän selityksiin siitä, miten virallisessa ilmoituksessa esitetyt huolenaiheet on otettu huomioon kansallisessa lainsäädännössä. Komissio analysoi nämä selitykset direktiivin 2014/25/EU vaatimusten mukaisesti arvioidakseen, voisivatko kansallisen lainsäädännön säännökset ja rikkomusmenettelyssä esiin tuodut niihin liittyvät huolenaiheet johtaa markkinoille pääsyn oikeudelliseen rajoittamiseen direktiivin 2014/25/EU 34 artiklassa tarkoitetulla tavalla. Tutkittuaan pyynnön esittäjän esittämät argumentit komissio hyväksyy pyynnön esittäjän selitysten perustana olevan argumentin, jonka mukaan rikkomusmenettelyssä esiin tuodut erityiset näkökohdat eivät suoraan koske markkinoille pääsyä. Komissio ottaa huomioon myös sen pyynnön esittäjän esiin nostaman argumentin, että Tšekin oikeusjärjestelmää on aiheellista tarkastella kokonaisuutena ja erityisesti velvoitteen tulkita kansallisen lainsäädännön asianomaisia säännöksiä tavalla, joka vastaa EU:n lainsäädännön vaatimuksia. Vaikka rikkomusmenettelyssä esiin tuodut huolenaiheet ovat edelleen olemassa ja rajoittamatta kyseisen rikkomusmenettelyn soveltamista, komissio katsoo näin ollen tätä päätöstä ja direktiivin 2014/25/EU mukaista menettelyä sovellettaessa, että markkinoille pääsyä ei ole oikeudellisesti rajoitettu Tšekin alueella.

(16) Komissio katsoo edellä mainittujen päätelmien pohjalta, että direktiivin 2014/25/EU 34 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu rajoittamatonta markkinoille pääsyä koskeva edellytys täyttyy käsillä olevassa tapauksessa.

3.2 *TOIMINTAAN SUORAAN KOHDISTUVA KILPAILU*

(17) Toimintaan suoraan kohdistuvaa kilpailua olisi arvioitava useiden tekijöiden perusteella, joista yksikään ei ole ratkaiseva sellaisenaan. Huomioon olisi otettava tärkeimpien toimijoiden markkinaosuudet tietyillä, tässä päätöksessä tarkoitetuilla markkinoilla. Kyseisten markkinoiden luonteen takia olisi otettava huomioon myös muita kriteereitä.

(18) Tämän päätöksen soveltaminen ei rajoita kilpailusääntöjen ja unionin lainsäädännön muiden alojen säännösten soveltamista. Erityisesti vaatimukset ja menetelmät, joilla arvioidaan direktiivin 2014/25/EU 34 artiklan mukaisesti, onko toiminta suoraan kilpailun kohteena, eivät ole välttämättä samat, joita käytetään tehtäessä SEUT-sopimuksen 101 tai 102 artiklan tai neuvoston asetuksen (EY) N:o 139/2004 ([3]) mukainen arviointi. Unionin yleinen tuomioistuin vahvisti tämän hiljattain antamassaan tuomiossa ([4]).

([1]) Sähkön kauppaan on myönnetty 388 toimilupaa ja maakaasun kauppaan 229 toimilupaa (ks. pyynnön esittäjän 12 päivänä huhtikuuta 2018 antama vastaus komission 21 päivänä joulukuuta 2017 esittämään tietopyyntöön, s. 1).

([2]) Sähkön vähittäistoimitusten alalla toimii 71 toimittajaa ja kaasun vähittäistoimitusten alalla 68 toimittajaa (ks. pyynnön esittäjän 12 päivänä huhtikuuta 2018 antama vastaus komission 21 päivänä joulukuuta 2017 esittämään tietopyyntöön, s. 1).

([3]) Neuvoston asetus (EY) N:o 139/2004, annettu 20 päivänä tammikuuta 2004, yrityskeskittymien valvonnasta ("EY:n sulautuma-asetus") (EUVL L 24, 29.1.2004, s. 1).

([4]) Tuomio, annettu 27.4.2016, Österreichische Post AG v. komissio, T-463/14, EU:T:2016:243, 28 kohta.

(19) On syytä muistaa, että tämän päätöksen tavoitteena on selvittää, kohdistuuko pyynnön kohteena olevaan toimintaan kilpailua (sellaisilla markkinoilla, joille pääsyä ei ole rajoitettu direktiivin 2014/25/EU 34 artiklassa tarkoitetulla tavalla) siinä määrin, että hankinnat asianomaisten toimintojen jatkamiseksi toteutetaan varmasti – myös ilman direktiivissä 2014/25/EU säädettyjä tiukkoja yksityiskohtaisia hankintasääntöjä – avoimella ja syrjimättömällä tavalla sellaisin perustein, joilla ostajat voivat löytää kokonaisuudessaan taloudellisesti edullisimman ratkaisun.

(20) Tässä yhteydessä on tärkeää mainita, että julkisia hankintoja koskevia sääntöjä ei kyseisillä markkinoilla sovelleta kaikkiin markkinatoimijoihin. Näin ollen yritykset, joihin kyseisiä sääntöjä ei sovelleta, voivat kyseisillä markkinoilla tavallisesti aiheuttaa kilpailupainetta markkinatoimijoille, joihin kyseisiä sääntöjä sovelletaan ([1]).

MERKITYKSELLISET TUOTEMARKKINAT

Sähkön vähittäistoimitukset

(21) Kuten komissio on aiemmin todennut ([2]), sähkön vähittäistoimitukset kattavat sähkön kokonaismyynnin loppukäyttäjille, jotka ovat yhtäältä kotitalouksia ja pieniä teollisuus- ja yritysasiakkaita (asiakkaita, joihin ei sovelleta jatkuvaa mittausta ja jotka on liitetty pienjänniteverkkoon ([3])) ja toisaalta suuria teollisuus- ja yritysasiakkaita (asiakkaita, joiden osalta mittaukset suoritetaan puolen tunnin välein ja jotka on tyypillisesti liitetty suur- ja keskijänniteverkkoihin ([4])).

(22) Tšekin kansallinen kilpailuviranomainen tarkasteli päätöskäytännössään ([5]) myös vähittäismarkkinoiden segmentoitumista erilaisten loppukäyttäjäryhmien kesken mutta jätti lopulta määritelmän avoimeksi.

(23) Pyynnön esittäjä erottelee toisistaan kolme asiakasryhmää.

a) Suuret yritysasiakkaat, joihin sovelletaan i) ”automaattista jatkuvaa mittausta” – pääasiassa asiakkaita, joiden osalta mittaukset suoritetaan kuorman mukaan ja jotka on liitetty suur- ja keskijänniteverkkoon; ja ii) ”manuaalisen jatkuvan mittauksen” kohteena olevat asiakkaat – pääasiassa asiakkaita, jotka on liitetty pienjänniteverkkoon ([6]). Suurasiakkaat saavat yleensä yksilöllisen tarjouksen toimittajilta tai ostavat sähkön suoraan sähköpörsseistä. Vuonna 2015 niiden osuus sähkön kokonaiskulutuksesta oli noin […] ([7]) eli määrällisesti […] TWh kaiken kaikkiaan […] TWh:sta ([8]).

b) Pienten yritysasiakkaiden ja kotitalouksien osalta mittaukset eivät ole jatkuvia. Nämä asiakkaat saavat toimittajilta vakiotarjouksen ja ovat vuodesta 2006 lähtien voineet vapaasti valita sähköntoimittajansa. Vuonna 2015 tämän ryhmän osuus sähkön kokonaiskulutuksesta oli noin […] eli määrällisesti […] TWh kaiken kaikkiaan […] TWh:sta ([8]).

c) Muut asiakkaat. Tämä kolmas ryhmä muodostuu suurista yritysasiakkaista, kuten paikallisten jakeluvyöhykkeiden toimijoista ([9]), jotka ovat samalla sekä sähkön tuottajia että vähittäismyyjiä, ja paikallisiin jakeluvyöhykkeisiin liitetyistä teollisuuspuistoista. Nämä suurasiakkaat voivat ostaa sähköä muilta toimittajilta kuin paikallisen jakeluvyöhykkeen toimijoilta, joten ne kuuluvat edellä määriteltyyn suurasiakkaiden ryhmään. Vuonna 2015 tämän kolmannen ryhmän osuus sähkön kokonaiskulutuksesta oli noin […] prosenttia eli määrällisesti […] TWh kaiken kaikkiaan […] TWh:sta.

(24) Ottaen huomioon johdanto-osan 21–23 kappaleessa tarkastellut tekijät, joiden perusteella arvioidaan direktiivin 2014/25/EU 34 artiklassa säädettyjen edellytysten täyttymistä, ja rajoittamatta unionin muun lainsäädännön

([1]) Pyynnön esittäjän mukaan tämän pyynnön kohteena olevilla markkinoilla ainoastaan ČEZ Prodej ja Pražská plynárenská, jäljempänä ’PP’, ovat direktiivin 2014/25/EU 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja hankintayksiköitä, joihin sovelletaan näin ollen julkisia hankintoja koskevia sääntöjä.
([2]) Asia COMP M.3440 – *EDP/ENI/GDP*, 56 kohta.
([3]) Ks. asia COMP/M.6225 *Molaris / Commerz Real / RWE / Amprion*, 23.8.2011; COMP/M.5467 *RWE / Essent*, 23.6.2009.
([4]) Ks. asiat COMP/M.5512 *Electrabel / E.ON*, 16.10.2009; COMP/M.5496 *Vattenfall / Nuon Energy*, 22.6.2009.
([5]) Tšekin kansallisen kilpailuviranomaisen päätös nro ÚOHS-S0830/2015/KS-45620/2015/840/JMě, annettu 21 päivänä joulukuuta 2015, BOHEMIA ENERGY entity s.r.o. / Europe Easy Energy a.s.; Tšekin kansallisen kilpailuviranomaisen päätös nro ÚOHS-S0438/2016/KS-28103/2016/840/LBř, annettu 7 päivänä heinäkuuta 2016, BOHEMIA ENERGY entity s.r.o. / RIGHT POWER, a.s.
([6]) Ks. CRA:n raportti, s. 17, viimeinen kappale.
([7]) […] luottamuksellista tietoa.
([8]) Ks. CRA:n raportti, taulukko 3, s. 18.
([9]) Pyynnön esittäjä selosti, että paikalliset jakeluvyöhykkeet olivat alussa tietyn suuren teollisuusasiakkaan tuotantopaikkana, jonka tämä ajan mittaan muutti teollisuuspuistoksi, joka käsittää sen omat tuotantolaitokset samoin kuin muiden suurten teollisuusasiakkaiden tuotantolaitokset, joita hoitaa alkuperäisen tuotantopaikan omistava teollisuusasiakas.

soveltamista, sähkön vähittäistoimitusten osalta merkityksellisiksi tuotemarkkinoiksi Tšekissä määritellään tässä päätöksessä seuraavat: a) sähkön vähittäistoimitukset suurasiakkaille (jatkuvan mittauksen kohteena olevat suuret teollisuus- ja yritysasiakkaat, mukaan luettuna johdanto-osan 23 kappaleen c alakohdassa tarkoitettu kolmas ryhmä) sekä b) sähkön vähittäistoimitukset pienasiakkaille (ei-jatkuvan mittauksen kohteena olevat kotitaloudet ja pienet yritysasiakkaat).

Maakaasun vähittäistoimitukset

(25) Maakaasun vähittäistoimitusten osalta komissio erottaa toisistaan maakaasun toimittamisen pienasiakkaille ja maakaasun toimittamisen suurasiakkaille, jotka jaetaan vielä suuriin teollisuusasiakkaisiin ja voimaloihin ([1]).

(26) Tšekkiläisiä kaasun vähittäismarkkinoita koskevassa päätöksessään M.4238 E.ON/PP ([2]) komissio jätti määritelmän avoimeksi, koska kyseinen liiketoimi ei aiheuttanut kilpailuun liittyvää huolta minkään vaihtoehtoisen määritelmän nojalla.

(27) Myös Tšekin kansallinen kilpailuviranomainen tarkasteli päätöskäytännössään ([3]) kaasun vähittäismarkkinoiden segmentoitumista erilaisten loppukäyttäjäryhmien kesken mutta jätti lopulta määritelmän avoimeksi.

(28) Myös pyynnön esittäjä erottelee toisistaan suuret ja pienet kaasutoimitusten asiakkaat. Suuria kaasutoimitusten asiakkaita ([4]) ovat yritysasiakkaat, joiden osalta tehdään i) automaattinen jatkuva mittaus joko etäluennalla (A) tai kuukausittaisella luennalla (B) ja joiden vuosikulutus on vähintään 4,2 GWh tai joiden osalta tehdään ii) ei-intervallimittaus kuukausittaisella luennalla ja joiden vuosikulutus on 0,63–4,2 GWh. Ne saavat yleensä yksilöllisen tarjouksen toimittajilta. Pieniä asiakkaita ovat yritys- ja kotitalousasiakkaat, joille tehdään ei-intervallimittaus muunlaisella kuin kuukausittaisella luennalla ja joiden vuosikulutus on alle 0,63 GWh. Ne saavat yleensä vakiotarjouksen. Kunkin ryhmän osuus on noin puolet kaasun kokonaiskulutuksesta.

(29) Ottaen huomioon johdanto-osan 25–28 kappaleessa tarkastellut tekijät, joiden perusteella arvioidaan direktiivin 2014/25/EU 34 artiklassa säädettyjen edellytysten täyttymistä, ja rajoittamatta unionin muun lainsäädännön soveltamista, merkityksellisiksi tuotemarkkinoiksi määritellään seuraavat: a) maakaasun vähittäistoimitukset suurasiakkaille; b) maakaasun vähittäistoimitukset pienasiakkaille.

MERKITYKSELLISET MAANTIETEELLISET MARKKINAT

Sähkön vähittäistoimitukset

(30) Komissio on aiemmin todennut ([5]), että suurasiakkaille tarkoitetut sähkön vähittäistoimitukset ovat laajuudeltaan kansalliset, kun taas pienasiakkaille tarkoitetuissa sähkön vähittäistoimituksissa saatetaan ottaa huomioon kapeammat alueelliset markkinat. Tšekin vähittäismarkkinoita koskevassa päätöksessä M. 4238 *E.ON/PP* ([6]) markkinatutkimus vahvisti, että markkinat olivat vähintään kansalliset sähkön vähittäismarkkinoilla. Maantieteellisten markkinoiden tarkka laajuus jätettiin kuitenkin avoimeksi. Tšekin kansallinen kilpailuviranomainen totesi sähkön vähittäistoimitukset pienasiakkaille laajuudeltaan kansallisiksi ([7]).

(31) Pyynnön esittäjän mukaan tällä hetkellä toimii noin 65 toimittajaa, joilla on yli 100 toimituspistettä, jotka voivat toimittaa suurille ja pienille yritysasiakkaille ja kotitalouksille kansallisella tasolla. Tämä näyttäisi viittaavan siihen, että vähittäistoimitusten markkinat ovat laajuudeltaan kansalliset.

(32) Tšekissä on kolme jakelualuetta jakeluyhtiön omistuksen mukaan ([8]). Koska näillä kolmella alueellisella jakelijalla on omalla jakelualueellaan suuri markkinaosuus, Tšekille on ominaista voimakas alueellisuus. ČEZ-ryhmä on tytäryhtiönsä ČEZ Distribucen kautta suurin jakelija, jolla on viisi kahdeksasta sähkönjakeluverkosta ja jonka

([1]) M. 4180 *Gaz de France/Suez*, johdanto-osan 63 kappale; M.3868 – *DONG/Elsam/Energi E2*, johdanto-osan 193 kappale ja sitä seuraavat kappaleet; M. 3440 – *EDP/ENI/GDP*, johdanto-osan 215 kappale ja sitä seuraavat kappaleet; M.5740 – *Gazprom/A2A/JOF*, johdanto-osan 17 kappale ja sitä seuraavat kappaleet.

([2]) M.4238 *E ON/PP*, johdanto-osan 16 kappale.

([3]) Tšekin kansallisen kilpailuviranomaisen päätös nro ÚOHS-S0830/2015/KS-45620/2015/840/JMě, annettu 21 päivänä joulukuuta 2015, BOHEMIA ENERGY entity s.r.o. / Europe Easy Energy a.s.; Tšekin kansallisen kilpailuviranomaisen päätös nro ÚOHS-S0438/2016/KS-28103/2016/840/LBř, annettu 7 päivänä heinäkuuta 2016, BOHEMIA ENERGY entity s.r.o. / RIGHT POWER, a.s.

([4]) Näihin markkinoihin eivät sisälly toimitukset kaasuvoimaloille, jotka tavallisesti ostavat kaasun suoraan energiapörsseistä ja tuotattavat kaasun ostamalla kaasuputkikapasiteettia.

([5]) M. 5496 – *Vattenfall/Nuon Energy*, johdanto-osan 15 kappale ja sitä seuraavat kappaleet, M. 7778 – *Vattenfall/Engie/GASAG*, johdanto-osan 37 kappale.

([6]) M.4238 *E ON/PP*, johdanto-osan 19 ja 20 kappale.

([7]) Tšekin kansallisen kilpailuviranomaisen sulautumapäätös UOHS-S492/2011/KS.

([8]) ČEZ-ryhmä, entinen Tšekin sähköalan vakiintunut toimija, joka on yhä valtion omistuksessa, omistaa viisi kahdeksasta sähkönjakeluverkosta, kaksi jakeluverkoista on E.ONin omistuksessa ja pääkaupunkialueen sähkönjakeluyhtiön omistaa Prazska energetica a.s., jäljempänä 'PRE' – yhtiö, jonka omistavat EnBW ja Prahan kaupunki ja jota valvoo EnBW. Ks. CRA:n raportti, 2 kohta, s. 1.

osuus kaikesta Tšekissä kulutetusta sähköstä on noin […]; vertailun vuoksi todettakoon, että […] kulutetusta sähköstä on peräisin E.ONin jakelualueelta ja vain […] PRE:n jakelualueelta loppujen ollessa peräisin paikallisilta jakeluvyöhykkeiltä ([1]). Yhteensä noin […] prosenttia kaikista jakelupisteistä sijaitsee ČEZ Distribucen alueella. ČEZ Prodej (ČEZ-ryhmän vähittäistoimitusten haara) ei toimita niille kaikille. ČEZ Prodej kuitenkin toimittaa suurimmalle osalle ([…] %) oman jakelualueensa pienistä yritysasiakkaista ja kotitalouksista ([2]).

(33) Kansallisella tasolla ČEZ Prodej toimittaa […] miljoonalle kotitalouksien toimituspisteelle, mikä vastaa noin […] prosenttia markkinaosuudesta toimituspisteiden osalta.

(34) Toinen tekijä, joka viittaisi epähomogeenisiin kilpailuolosuhteisiin näillä kolmella jakelualueella, on se, että PRE veloittaa noin […] prosenttia enemmän vakiotariffin energiakomponentista omalla alueellaan. Pyynnön esittäjä perustelee tätä hintaeroa PRE:n halpaa energiaa tuottavan tytäryhtiön (Yello Energy) toiminnalla sen oman alueen ulkopuolella, mutta väittää, että ČEZ Prodej ja E.ON veloittavat tariffin energiakomponentista identtisiä hintoja kaikilla kolmella alueella ([3]).

(35) Arvioitaessa direktiivin 2014/25/EU 34 artiklassa säädettyjen edellytysten täyttymistä ja rajoittamatta unionin muun lainsäädännön soveltamista ja, kun otetaan huomioon kansallisella tasolla toimivien vähittäismyyjien suuri määrä, loppukäyttäjille tehtävien sähkön vähittäistoimitusten voidaan Tšekissä katsoa olevan maantieteelliseltä laajuudeltaan kansalliset niin suur- kuin pienasiakkaiden osalta. Tämä ei kuitenkaan sulje pois sitä, että toimintaan saattaa liittyä myös vahvoja alueellisia elementtejä.

Maakaasun vähittäistoimitukset

(36) Komissio on aiemmin määritellyt kaasun vähittäistoimitusten markkinat, mukaan luettuina pienasiakkaat, laajuudeltaan kansallisiksi ([4]).

(37) Tšekin vähittäismarkkinoita koskevassa päätöksessään M.4238 E.ON/PP ([5]) komissio jätti määritelmän avoimeksi, koska kyseinen liiketoimi ei aiheuttanut kilpailuun liittyvää huolta minkään vaihtoehtoisen määritelmän nojalla.

(38) Tšekin kansallinen kilpailuviranomainen on aiemmassa käytännössään ([6]) maantieteellisestä näkökulmasta pitänyt asiaan liittyviä tuotemarkkinoita kaasun vähittäistoimitusten alalla laajuudeltaan kansallisina.

(39) Tšekkiläisillä kaasun vähittäismarkkinoilla toimii viimeisimpien tietojen mukaan nykyisin suuri määrä toimittajia ([7]). Pyynnön esittäjän mukaan nämä toimittajat voivat toimittaa suur- ja pienasiakkaille kansallisella tasolla.

(40) Sähkön tavoin kaasunjakelu on Tšekissä jaettu kolmeen jakelualueeseen jakeluyhtiön omistuksen mukaan ([8]). Kaasun vähittäistoimituksissa kotitalouksille komissio toteaa samanlaisen kaavan kuin sähkön kohdalla siltä osin kuin on kyse vakiintuneiden kaasunjakelijoiden markkinaosuuksista jakelualueella. Vuonna 2015 RWE:n osuus markkinoista oli noin […] prosenttia, PP:n […] prosenttia ja E.ONin […] prosenttia ([9]). Näiden yritysten markkinaosuudet ovat kuitenkin pienemmät kansallisella tasolla, kun on kyse kaasun toimittamisesta suurasiakkaille ([10]).

(41) Kaasun hinnan energiakomponenttia ei säännellä, vaan paikalliset jakeluyhtiöt asettavat sen näillä kolmella jakelualueella. Pyynnön esittäjän analyysista ilmenee, että niin PP:n kuin RWE:nkin hinnoittelu kaasun kokonaishinnan energiakomponentin osalta on samanlainen kaikilla kolmella jakelualueella, kun taas E.ONilla on samanlaiset hinnat PP:n ja RWE:n alueilla ja hieman alhaisemmat (alle […] %) omalla alueellaan ([11]). Pyynnön esittäjä toteaa tämän perusteella, että kaasun vähittäismarkkinat ovat luonteeltaan kansalliset.

([1]) Ks. CRA:n raportti, taulukko 1, s. 6.
([2]) Ks. CRA:n raportti, taulukko 8, s. 23.
([3]) Ks. CRA:n raportti, taulukko 9, s. 23–24.
([4]) M/3696 – E.ON / MOL (2005), johdanto-osan 138 ja 140 kappale.
([5]) M.4238 *E.ON/PP*, johdanto-osan 16 kappale.
([6]) Asia S830/2015/KS Bohemia Energy entity s.r.o./Europe Easy Energy a.s; S713/2016/ KS Bohemia Energy entity s.r.o/X Energie s.r.o.
([7]) Asiakirjassa ERO National Report 2016 todetaan, että 98 toimijaa toimitti vuonna 2016 kaasua asiakkaille Tšekissä. (https://www.eru.cz/documents/10540/488714/NR_ERU_2016/3e05aa8c-0a79-4c3c-9389-6d0c3c313e1e).
([8]) Ks. CRA:n raportti, 2 kohta, s. 1.
([9]) Ks. CRA:n raportti, taulukko 17, s. 31.
([10]) RWE:n osuus on […] prosenttia ja PP:n ja E.ONin molempien osuudet […] prosenttia (ks. CRA:n raportti, taulukko 7, s. 22). Vuodelta 2016 peräisin olevien tuoreempien tietojen mukaan RWE:n osuus oli […] prosenttia, PP:n […] prosenttia ja E.ONin […] prosenttia suurasiakkaiden markkinoista (ks. pyynnön esittäjän 12 päivänä huhtikuuta 2018 antama vastaus komission 21 päivänä joulukuuta 2017 esittämään tietopyyntöön, s. 16).
([11]) Ks. CRA:n raportti, taulukko 18, s. 33.

(42) Arvioitaessa direktiivin 2014/25/EU 34 artiklassa säädettyjen edellytysten täyttymistä ja rajoittamatta unionin muun lainsäädännön soveltamista ja, kun otetaan huomioon kansallisella tasolla toimivien vähittäismyyjien suuri määrä, loppukäyttäjille tehtävien kaasun vähittäistoimitusten maantieteellisten markkinoiden voidaan Tšekissä katsoa olevan kansalliset niin suur- kuin pienasiakkaiden osalta. Tämä ei kuitenkaan sulje pois sitä, että toimintaan saattaa liittyä myös alueellisia elementtejä – aivan kuten sähköntoimitustenkin kohdalla.

Markkina-analyysi

(43) Komissio on antanut muita päätöksiä ([1]) siitä, voidaanko sähkön ja kaasun vähittäistoimitukset jättää julkisia hankintoja koskevien sääntöjen soveltamisalan ulkopuolelle. Komissio perusti kyseisissä päätöksissä arviointinsa erityisesti seuraaviin kriteereihin: markkinatoimijoiden lukumäärä yleensä, suurimpien toimijoiden yhteenlaskettu markkinaosuus, toimittajan vaihtaminen loppukäyttäjien keskuudessa, tukkumarkkinoiden likviditeetti ja hintasääntely.

Sähkön vähittäistoimitukset

(44) Ensinnäkin on korostettava, että jotta toimittaja voi olla uskottava pitkän aikavälin toimija ja aiheuttaa tosiasiallista kilpailupainetta vähittäismyynnin tasolla Tšekissä, sillä on oltava pääsy kilpailukykyisiin sähkölähteisiin joko oman sähköntuotannon kautta tai siten, että sillä on pääsy likvideihin tukkumarkkinoihin kaikkien tarvittavien tukkutuotteiden osalta Tšekissä tai ulkomailla tuonnin kautta. Muuten vähittäismyyjät ovat riippuvaisia vertikaalisesti integroituneista kilpailijoistaan sähkön hankinnassaan, jolloin ne elävät jatkuvasti hintaruuvin uhan alla, mikä puolestaan huomattavasti rajoittaa sitä kilpailupainetta, jota ne voivat harjoittaa ČEZ:n kaltaisiin vertikaalisesti integroituneisiin toimittajiin nähden.

(45) Arvioitaessa, ovatko sähkön vähimmäistoimitukset suoraan kilpailun kohteena, on näin ollen myös välttämätöntä tarkastella kilpailuedellytyksiä tuotantoketjun alkupään markkinoilla sähkön tuotannon ja tukkutoimitusten osalta ja toimijoiden asemaa niillä ([2]).

Markkinatoimijoiden määrä ja suurimpien toimijoiden markkinaosuudet

(46) Kuusikymmentäviisi toimijaa toimitti kesäkuussa 2017 yli 100 toimituspisteeseen ČEZ-ryhmän, E.ONin ja PRE:n kolmella jakelualueella. ČEZ Prodej on suurin toimittaja niin suur- kuin pienasiakkaiden osalta ja seuraavina tulevat E.ON ja PRE. Muiden kilpailijoiden markkinaosuudet loppukäyttäjille tapahtuvista toimituksista ovat paljon pienemmät.

(47) Aiemmissa päätöksissään ([3]) komissio katsoi, että sähkön vähittäismarkkinoiden tapauksessa kolmen suurimman yrityksen yhteenlaskettu markkinaosuus on yksi merkityksellisistä indikaattoreista markkinoiden keskittymisen ja yleisen kilpailutilanteen arvioinnissa. Koska kaikkiin markkinatoimijoihin ei sovelleta julkisia hankintoja koskevia sääntöjä, analyysissa keskitytään lähinnä niiden yksittäisten markkinatoimijoiden eli lähinnä ČEZ Prodejin ja PP:n markkina-asemaan ja kilpailupaineeseen, joihin sovelletaan julkisia hankintoja koskevia sääntöjä. Kun ČEZ Prodejin ja PP:n markkinaympäristön ymmärtäminen sitä edellyttää, analyysiin on sisällytetty muitakin markkina-toimijoita (ks. myös johdanto-osan 20 kappale). Myös muita keskittymisasteen mittareita saatetaan pitää tarpeellisina.

Sähkön vähittäistoimitukset suurasiakkaille

(48) ČEZ Prodej toimittaa suurasiakkaista […] eli määrällisesti noin […] TWh kaiken kaikkiaan […] TWh:sta ([4]). Sen markkinaosuudet suurasiakkaiden osalta ovat olleet varsin vakaat vuosina 2012–2015 eli […] prosenttia ([5]); ne kuitenkin putosivat […] prosenttiin vuonna 2016 ([6]). Komissio toteaa tämän vähentymisen tapahtuneen samana vuonna, jona useat ČEZ-ryhmän ydinreaktorit toimivat useaan otteeseen vajaateholla, mikä vaikutti noin […] sen

([1]) Komission päätös 2007/141/EY, tehty 26 päivänä helmikuuta 2007, vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/17/EY 30 artiklan 1 kohdan soveltamisesta sähkön ja kaasun toimittamiseen Englannissa, Skotlannissa ja Walesissa (EUVL L 62, 1.3.2007, s. 23) ja komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2016/1674, annettu 15 päivänä syyskuuta 2016, Saksassa suoritettavien sähkön ja kaasun vähittäistoimitusten jättämisestä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/25/EU soveltamisalan ulkopuolelle (EUVL L 253, 17.9.2016, s. 6).

([2]) Tuotantoketjun alkupään markkinoita ei sähkön tukkukaupan osalta tutkittu aiemmissa direktiivin 2014/25/EU 34 artiklan mukaisissa päätöksissä, koska näiden tuotantoketjun alkupään markkinoiden kilpailutilanne ei aiheuttanut huolta tuotantoketjun loppupään tasolla.

([3]) Täytäntöönpanopäätös (EU) 2016/1674, johdanto-osan 37 kappale, ja mainitut päätökset.

([4]) Ks. CRA:n raportti, taulukko 3, s. 18, ja taulukko 6, s. 21.

([5]) Ks. pyyntö, taulukko 3, s. 32.

([6]) Suurten teollisuusasiakkaiden osalta, jos paikallisen jakeluvyöhykkeen toimijat sisällytetään mukaan, ČEZ Prodejin markkinaosuus nousee […] prosentista […] prosenttiin (ks. 1 päivänä elokuuta 2017 annettu vastaus komission 28 päivänä kesäkuuta 2017 esittämään tietopyyntöön, taulukko 2, s. 8).

ydinvoimakapasiteetista; tämä vahvistaa, että kilpailukykyisten sähkölähteiden saatavuus on keskeinen tekijä kilpailtaessa vähittäismarkkinoilla. Ei voida myöskään sulkea pois sitä mahdollisuutta, että ČEZ Prodejin […] prosentin markkinaosuus olisi suurempi yhdellä tai useammalla alueella, jos se laskettaisiin suurasiakkaiden alueellisten eikä kansallisten maantieteellisten markkinoiden pohjalta. ČEZ Prodejin verkkoon liitettyjä suurasiakkaita koskevia paikallisia markkinaosuuksia kuvaavia lukuja ei kuitenkaan toimitettu pyynnöstä huolimatta.

(49) Vuosina 2014–2016 suurasiakkaita koskevat markkinaosuudet olivat varsin vakaat myös E.ONin kohdalla (noin […] %) ja PRE:n kohdalla (noin […] %).

(50) Kansallisella tasolla kolmen suurimman markkinatoimijan (ČEZ Prodej, E.ON ja PRE) yhteenlaskettu markkinaosuus suurasiakkaista on noin 60 prosenttia ([1]) (näille markkinoille laskettu HHI ([2]) on 1 847 ([3])). Kaikkien muiden suurasiakkaille toimittavien toimijoiden – Bohemia Energy, CENTROPOL, RWE, Veolia Komodity, Lumius, EP Energy Trading, Slovenské elektrárne ja Amper Market – markkinaosuudet ovat alle […] prosenttia.

Sähkön vähittäistoimitukset pienasiakkaille

(51) Kansallisella tasolla ČEZ Prodej toimittaa pienasiakkaista […] prosentille ([4]) toimitusten määrän mukaan; pienasiakkaat kuluttivat kuitenkin suurempia määriä ČEZ-ryhmän jakelualueella eli […] TWh kaiken kaikkiaan […] TWh:sta ([5]). ČEZ Prodejin markkinaosuudet tällaisten asiakkaiden osalta ovat olleet varsin vakaat ([…] %) vuosina 2012–2015 ([6]). Komissio toteaa kuitenkin, että kansallisen kilpailuviranomaisen lausunnon mukaan ČEZ Prodejin markkinaosuudet ovat supistuneet viimeisten 6 vuoden aikana ([7]).

(52) Vakiintuneilla toimijoilla on paikallistasolla suuret markkinaosuudet pienasiakkaiden osalta: vuosina 2014–2015 ČEZ Prodejilla ja E.ONilla oli […] prosentin osuus markkinoista omilla jakelualueillaan, ja PRE:llä oli […] prosentin osuus markkinoista Prahan alueella. Kolme tärkeintä toimittajaa eivät olleet suuressa määrin esillä toistensa alueilla ([…] %) ([8]). Tämä vahvistaa toiminnan vahvan alueellisen luonteen.

(53) Vuosina 2014–2016 pienasiakkaita koskevat markkinaosuudet olivat varsin vakaat myös E.ONin kohdalla (noin […] %) ja PRE:n kohdalla (noin […] %). Kansallisella tasolla kolmen suurimman markkinatoimijan (ČEZ Prodej, E.ON ja PRE) yhteenlaskettu markkinaosuus pienasiakkaista on noin 74 prosenttia ([9]) (näille markkinoille laskettu HHI ([10]) on 2 664). Suurin pienasiakkaiden ryhmästä kilpaileva kilpailija on Bohemia Energy ([…] %).

Toimittajan vaihtaminen loppukäyttäjien keskuudessa

(54) Niiden asiakkaiden määrää, jotka vaihtavat toimittajaa tai sopimusta, pidetään myös todellisen kilpailun merkittävänä indikaattorina. Vaihtamisessa on kaksi tyyppiä: ulkoinen vaihtaminen, joka viittaa toimittajan vaihtamiseen, ja sisäinen vaihtaminen, joka määritellään tariffin tai sopimuksen vaihtamiseksi nykyisen toimittajan kanssa. Aiemmassa päätöksessä ([11]) komissio analysoi lähinnä ulkoista vaihtamista.

([1]) Vertailun vuoksi todettakoon, että täytäntöönpanopäätöksen (EU) 2016/1674 mukaan Saksan neljän suurimman sähkön vähittäismyyjän yhteenlaskettu markkinaosuus oli 33 prosenttia ja komission päätöksessä 2010/403/EU, annettu 14 päivänä heinäkuuta 2010, vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/17/EY soveltamatta jättämisestä sähkön tuotantoon ja tukkumyyntiin Italiassa (EUVL L 186, 20.7.2010, s. 44) pohjoisen makrovyöhykkeellä ja sähkön vähittäismyyntiin keski- ja suurijännitteiseen ja hyvin korkean jännitteen verkkoon kytketyille loppuasiakkaille Italiassa todettiin Italian kolmen suurimman sähkön vähittäismyyjän yhteenlasketuksi markkinaosuudeksi 43,89 prosenttia. Suomea koskevassa komission päätöksessä 2006/422/EY, tehty 19 päivänä kesäkuuta 2006, vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/17/EY 30 artiklan 1 kohdan soveltamisesta sähkön tuotantoon ja myyntiin Suomessa, Ahvenanmaata lukuun ottamatta (EUVL L 168, 21.6.2006, s. 33) todettiin tämän markkinaosuuden olevan 35–40 prosenttia.

([2]) HHI – Herfindahl-Hirschman-indeksi.

([3]) Ks. pyyntö, s. 7.

([4]) Ks. pienasiakkaiden osalta taulukko 10 pyynnön esittäjän 10 päivänä toukokuuta 2017 antamassa vastauksessa komission 21 päivänä huhtikuuta 2017 esittämään tietopyyntöön.

([5]) Ks. CRA:n raportti, taulukko 3, s. 18, ja taulukko 8, s. 23.

([6]) Ks. pyyntö, taulukko 3, s. 32.

([7]) Ks. kansallisen kilpailuviranomaisen lausunto, s. 2.

([8]) Ks. CRA:n raportti, taulukko 8, s. 23.

([9]) Vertailun vuoksi todettakoon, että täytäntöönpanopäätöksen (EU) 2016/1674 mukaan Saksan neljän suurimman sähkön vähittäismyyjän yhteenlaskettu markkinaosuus oli 36 prosenttia. Suomea koskevassa päätöksessä 2006/422/EY todettiin tämän markkinaosuuden olevan 35–40 prosenttia.

([10]) Ks. CRA:n esitys kilpailun pääosastolle 9 päivänä kesäkuuta 2017.

([11]) Täytäntöönpanopäätös (EU) 2016/1674.

Sähkön vähittäistoimitukset suurasiakkaille

(55) Pyynnön esittäjän mukaan ulkoinen vaihtaminen on varsin yleistä suurasiakkaiden keskuudessa. Ulkoinen vaihtaminen vähentyi kuitenkin suurasiakkaiden keskuudessa vuoden 2010 noin 30 prosentista 16 prosenttiin vuonna 2015. Keskimääräinen ulkoisen vaihtamisen aste kyseisten kuuden vuoden aikana oli 22 prosenttia ([1]). Vertailun vuoksi todettakoon, että ulkoisen vaihtamisen aste on keskimäärin korkeampi Tšekissä kuin Saksassa (noin 11 %) ([2]) ja alhaisempi kuin Italiassa (noin 32 %) ([3]). Pyynnön esittäjän mukaan sähköntoimittajan vaihtamisesta ei aiheudu kustannuksia; suoraan suurjänniteverkkoon liitetyt asiakkaat järjestävät sähköntoimituksensa tarjouskilpailuilla tai ostavat sähkön suoraan pörssistä, mikä voi selittää niiden taipumusta vaihtaa tarjoajaa useammin kuin pienasiakkaat (ks. johdanto-osan 56–59 kappale) ([4]).

Sähkön vähittäistoimitukset pienasiakkaille

(56) Pyynnön esittäjän mukaan ulkoinen vaihtaminen ei ole yleistä pienasiakkaiden keskuudessa, mihin ovat syynä väitetty asiakastyytyväisyyden korkea taso ja/tai sopimuksen neuvotteleminen uudelleen saman toimittajan kanssa. Ulkoisen vaihtamisen aste pienasiakkaiden keskuudessa oli noin 4,6 prosenttia vuonna 2015 (eli sama kuin vuonna 2010); keskimääräinen ulkoisen vaihtamisen aste kyseisten kuuden vuoden aikana oli 5 prosenttia ([5]). Pyynnön esittäjän mukaan sähköntoimittajan vaihtaminen on varsin helppoa myös pienasiakkaille. Pyynnön esittäjän toteuttaman asiakaskyselyn mukaan pienasiakkaat kaikilla kolmella jakelualueella vaihtaisivat sähköntoimittajaa, ”jos hinnat nousevat 5–10 prosenttia” ([6]).

(57) Kansallisen kilpailuviranomaisen lausunnossa katsottiin, että ČEZ Prodejin tilaaman asiakaskyselyn mukaan asiakkaat reagoivat erittäin herkästi hintoihin ja ovat halukkaita vaihtamaan ([7]). Kansallisen kilpailuviranomaisen lausunnossa todettiin lisäksi, että ”toimittajat alkoivat tehdä kilpailua edistäviä tarjouksia huomattavilla hinnanalennuksilla säilyttääkseen asiakkaansa”, ja näin ollen ČEZ Prodejin sisäisten tietojen perusteella ”huomattava osa ČEZ Prodejin asiakkaista, jotka olisivat muuten vaihtaneet toimittajaa, päätyi vaihtamaan ČEZ Prodejin edullisempaan hintaan” ([8]). Kansallisen kilpailuviranomaisen lausunnossa pääteltiin myös, että yhdistämällä ulkoisen vaihtamisen aste vaihtamisen asteeseen ČEZ Prodejin sisällä saatiin kotitalouksien yhdistetyksi vaihtoasteeksi […] prosenttia.

(58) Komissio toteaa kuitenkin, että uusimpien julkisesti saatavilla olevien tietojen ([9]) mukaan sisäisen vaihtamisen aste kotitalouksien piirissä näyttää varsin alhaiselta Tšekissä. Erityisesti sisäisen vaihtamisen asteen kolmen vuoden keskiarvo kotitalouksien keskuudessa on vain 2 prosenttia, kun niiden ulkoisen vaihtamisen asteen viiden vuoden keskiarvo on 6 prosenttia ([10]).

(59) Komissio toteaa lisäksi, että Tšekin energia-alan kansallinen sääntelyviranomainen, jäljempänä ’sääntelyviranomainen’, tuo sähkön vähittäismarkkinoiden osalta esiin joitakin sellaisten määräaikaisten sopimusten epäselviä sopimusehtoja, joihin liittyy sopimuksen automaattinen jatkaminen, minkä vuoksi asiakkaiden saattaa olla vaikeampi saada tietoonsa ne päivämäärät ja edellytykset, joilla sopimus voidaan irtisanoa ([11]). Tämä sama määräaikaisten sopimusten automaattiseen jatkamiseen liittyvä kohta toistettiin sääntelyviranomaisen tuoreimmassa saatavilla olevassa kansallisessa raportissa vuodelta 2016 ([12]).

Pääsy sähkön tukkumarkkinoille

(60) Tukkumarkkinoiden likviditeetti on merkityksellinen kilpailun indikaattori, koska asiaan liittyvien tukkutuotteiden (esim. peruskuormitus, huippukuormitus, tuntiperiodit eri ajanjaksoina) riittävä tarjonta ja kysyntä tarjoavat

([1]) Ks. pyyntö, taulukko 12, s. 58. Prosenttiosuudet on laskettu toimituspisteiden mukaan.
([2]) Täytäntöönpanopäätös (EU) 2016/1674, johdanto-osan 39 kappale.
([3]) Päätös 2010/403/EU, johdanto-osan 18 kappale.
([4]) Ks. CRA:n raportti, s. 43.
([5]) Ks. pyyntö, taulukko 13, s. 59. Prosenttiosuudet on laskettu toimituspisteiden mukaan.
([6]) Ks. CRA:n raportti, s. 49.
([7]) Ks. kansallisen kilpailuviranomaisen lausunto, s. 2, viimeinen kappale.
([8]) Ks. kansallisen kilpailuviranomaisen 14 päivänä kesäkuuta 2017 antama lausunto, s. 3, 3 ja 4 kappale.
([9]) ACER /CEER Annual Report on the Results of Monitoring the Internal Electricity and Gas Markets in 2015, marraskuu 2016, s. 66 https://www.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Publication/ACER_Market_Monitoring_Report_2015.pdf.
([10]) Ulkoisen vaihtamisen viiden vuoden keskiarvo on Tšekissä alhaisempi kuin Saksassa, Ruotsissa, Suomessa ja Isossa-Britanniassa.
([11]) Sääntelyviranomaisen kansallinen raportti vuodelta 2015, s. 21. (https://www.eru.cz/documents/10540/488714/NR_ERU_2015.pdf/e6ca9e45-17c6-4f48-9561-8f0ef0d6af29), sääntelyviranomaisen kansallinen raportti vuodelta 2016, s. 25.
([12]) Sääntelyviranomaisen kansallinen raportti vuodelta 2016, s. 25.

hankinta- ja suojausmahdollisuuksia toimittajille, joilla ei ole omaa tuotantoa, ja antavat niille mahdollisuuden päästä vähittäismarkkinoille ja kilpailla sellaisten vertikaalisesti integroituneiden toimittajien kanssa, joilla on omaa tuotantokapasiteettia.

ČEZ-ryhmä on edelleen selvästi suurin sähköntuottaja

(61) Tuotannon tasolla ČEZ-ryhmä tuotti […] prosenttia Tšekissä tuotetusta sähköstä vuonna 2016 ([1]). Toiseksi suurimmalla tuottajalla (Elektrárna Počerady a.s.) oli […] prosentin osuus markkinoista, ja kolmella seuraavaksi suurimmalla tuottajalla (Sokolovská Uhelná a.s., Elektrárna Dětmarovice a.s. ja Severní Energetická a.s ([2])) oli kaikilla alle […] prosentin osuus markkinoista ([3]). Seuraavien kuuden tuottajan osuus oli alle 3 prosenttia, ja muiden ryhmä (joiden osuus tuotetusta sähköstä oli noin 17 prosenttia) muodostui lukuisista pienistä aurinko- tai tuulivoimaloista ja maatalousyrityksistä. E.ON, PRE ja muut pienet vähittäismyyjät (esim. Bohemia Energy, CENTROPOL) eivät omista tuotantolaitoksia Tšekissä.

(62) ČEZ-ryhmä on näin olleen edelleen Tšekin suurin sähköntuottaja. Sen markkinaosuus tuotannosta heijastelee sen etuoikeutettua pääsyä Tšekin edullisimpiin tuotantolähteisiin (ydinvoima, ruskohiili, hiili).

(63) Ydinvoimatuotannon osalta olisi huomattava, että vuosina 2016–2017 ČEZ-ryhmän ydinreaktorit toimivat useaan otteeseen vajaateholla […].

(64) Tšekin pitkän aikavälin energiastrategiasuunnitelman ([4]) mukaan ydinvoiman on määrä tuottaa noin puolet kaikesta maassa käytettävästä sähköstä vuoteen 2050 mennessä (tämänhetkinen osuus on noin kolmannes). Tšekin viranomaiset aikovat asteittain poistaa käytöstä neljä Dukovanyn yksikköä vuodesta 2035 lähtien ja samalla ne aikovat rakentaa uusia reaktoreita kahteen nykyisin toiminnassa olevaan voimalaan (Dukovany ja Temelin) siten, että joko valtio voi hankkia ČEZ-ryhmän ydinvoimaosuuden tai ČEZ-ryhmä voi rahoittaa uudet laitokset. Tässä skenaariossa ČEZ-ryhmän osuus sähköntuotannon markkinoista nousee todennäköisesti entisille tasoilleen sen reaktorien käynnistyessä täysimittaisesti uudelleen ja sähköntuotannon kasvaessa ennusteiden mukaan seuraavana vuonna ([5]).

Tukkumarkkinoiden käyttö

(65) Tukkumarkkinoiden tasolla sähkö joko myydään sisäisesti vertikaalisesti integroituneissa yrityksissä, jotka toteuttavat sekä tuotanto- että vähittäistoimitustoimintaa (kuten ČEZ-ryhmän yksiköt), tai myydään eri kanavia pitkin: puhtaasti kahdenvälisesti (OTC-kaupankäynti) tai välittäjien tekemillä sopimuksilla; Keski-Euroopan sähköpörssin, jäljempänä 'PXE', tai Tšekin ja Määrin raaka-ainepörssin (Czech Moravian Commodity Exchange Kladno) jäljempänä 'CMCEK', järjestämillä futuurimarkkinoilla ([6]); ja Tšekin sähkö- ja kaasumarkkinoiden ylläpitäjän (OTE a.s.) järjestämillä spot-markkinoilla. Sähkökaupan harjoittajat voivat käyttää mitä tahansa kahdenvälisten sopimusten ja energiapörssissä kaupattujen tuotteiden yhdistelmää, mukaan luettuina OTE:n järjestelmät ja ulkomaiset pörssit ([7]), ostamiseen ja myymiseen ([8]).

(66) PXE:n tukkuhinnat noudattavat perinteisesti EEX:n hintoja. Tältä osin pyynnön esittäjä väittää, ettei ČEZ Prodejilla ([9]) ole mitään kilpailuetua muihin sähkönsä PXE:stä ostaviin markkinoilla oleviin vähittäismyyjiin nähden, koska […] ([10]). On kuitenkin huomattava, että tämä hintataso perustuu puhtaasti kahden samaan ryhmään kuuluvan yrityksen väliseen sopimusjärjestelyyn, ja sitä voidaan siten muuttaa milloin tahansa eikä sillä ole vaikutusta ČEZ-ryhmän kokonaisvoittoon.

([1]) Täsmällisemmin ilmaistuna lähes […] TWh sähkön kokonaistuotannosta, joka oli noin […] TWh (ks. pyynnön esittäjän 10 päivänä toukokuuta 2017 antama vastaus komission 21 päivänä huhtikuuta 2017 esittämään tietopyyntöön, taulukko 1, s. 1). Sääntelyviranomainen ilmoitti, että vuonna 2016 sähkön kokonaistuotanto oli 83,3 TWh.

([2]) On kuitenkin odotettavissa, että sen jälkeen kun ilmoitettu ČEZ-ryhmän Poceradyn hiilivoimalan (1 000 MW) myynti Czech Coalille toteutuu, Severní Energetickán (Czech Coalin tytäryhtiö) osuus markkinoista kasvaa hieman.

([3]) Ks. pyynnön esittäjän 1 päivänä elokuuta 2017 antama vastaus komission 28 päivänä kesäkuuta 2017 esittämään tietopyyntöön.

([4]) Ks. Platts Power in Europe, nro 753, 3.7.2017, s. 15.

([5]) Maaliskuussa 2017 ČEZ-ryhmä ennusti sähköntuotantonsa kasvavan vuonna 2018 66 TWh:iin 59 TWh:sta vuonna 2015 – ks. Platts Power in Europe, nro 722 (28.3.2016), s. 15.

([6]) Tämä raaka-ainepörssi keskittyy enemmän kotimaan kuin kansainväliseen kauppaan.

([7]) Lähinnä Leipzigissa toimiva European Energy Exchange (EEX).

([8]) Sääntelyviranomaisen kansallinen raportti vuodelta 2015, s. 17, 18.

([9]) Kansallinen kilpailuviranomainen esittää lausunnossaan saman argumentin.

([10]) Ks. pyynnön esittäjän 28 päivänä maaliskuuta 2017 antama vastaus komission 24 päivänä maaliskuuta 2017 esittämään tietopyyntöön.

(67) Tšekissä tukkumarkkinoilla (spot- ja futuurimarkkinat, välittäjät ja pörssit) kaupatut määrät ([…] TWh) olivat vuonna 2016 noin […] vuotuisen sähkönkulutuksen määrästä ([1]). Välittäjien, kuten Trayportin, kautta myydyt OTC-kaupankäynnin määrät olivat […] TWh (kaiken kaikkiaan myydyistä […] TWh:n määristä) vuonna 2016 eli ne olivat kasvaneet hieman vuodesta 2008 ([…] TWh) ([2]). Vertailun vuoksi voidaan todeta, että Saksan tukkumarkkinat olivat kymmenen kertaa suuremmat kuin verkosta otetun sähkön kokonaismäärät ([3]). Tšekissä kirjattiin alhaisia futuurikaupan määriä ([4]) suurimmassa sähköpörssissä (PXE ([5])), ja kotimaisilla kauppapaikoilla, kuten CMCEK, myytiin hyvin vähäisiä määriä (2–3 TWh) ([6]). Vuorokausi- ja päivänsisäisillä markkinoilla (OTE-Spot) kaupatut määrät, jotka ovat myös tarpeen, jotta vähittäismyyjät voivat tukeutua tukkumarkkinoihin, kasvoivat vuodesta 2008 lähtien, mutta määrät pysyivät edelleen pieninä ([7]). Komissio ei suoraa (OTC) kahdenvälistä myyntiä koskevien tietojen puuttumisen vuoksi voi arvioida, onko se riittävää, jotta uudet tulokkaat voivat kilpailla markkinoilla ([8]).

Tuontimahdollisuudet

(68) Tuonnin osalta pyynnön esittäjä väitti, että ”Tšekin ja Saksan rajalla on runsaasti rajayhdysjohtokapasiteettia” ([9]). Tšekin siirtoverkonhaltija on kuitenkin ilmoittanut ([10]) Tšekin siirtoverkossa useista kriittisistä tilanteista, jotka ovat johtuneet suunnittelemattomista läpikulkuvirroista (tai ”kiertovirroista”), joiden määrä on noussut useaan GW:iin. Tšekin siirtoverkonhaltijan mukaan kiertovirrat ovat merkittävä ongelma verkon vakauden kannalta ([11]) ja rajoittavat kauppaa Tšekin rajoilla ja erityisesti Tšekin ja Saksan rajalla. Pyynnön esittäjän toimittamat luvut ([12]) osoittavat, että Saksan rajalla kaupallisesti saatavilla oleva tuontikapasiteetti on vähentynyt merkittävästi vuosina 2014–2016 ([13]).

(69) Naapurimaista tulevia tuontimahdollisuuksia saattavat lisäksi vähentää perinteisesti alhaiset tukkuhinnat Tšekissä. Näin oli vuosina 2012–2016, jolloin keskimääräinen vuorokausimarkkinoiden hintaero Tšekin rajoilla oli negatiivinen: – 3,9 euroa/MWh Puolaan nähden; – 0,4 euroa/MWh Itävaltaan nähden; – 0,6 euroa/MWh Slovakiaan nähden, ja ainoastaan Saksaan nähden se oli hieman positiivinen (0,4 euroa/MWh) ([14]).

(70) Edellä sanotusta huolimatta pyynnön esittäjä on todennut, että vuonna 2016 noin 8,6 TWh tuontikapasiteetista jaettiin markkinatoimijoille, kun taas 7,9 TWh eli ”arviolta 13 prosenttia kaikesta kulutetusta energiasta” tuotiin ČEZ-ryhmän ydinvoimaloissa esiintyneiden yhtäkkisten käyttökeskeytysten vuoksi ([15]). Tämä poikkeuksellinen olosuhde voi selittää tuodun kapasiteetin määrät ja markkinatoimijoille vuonna 2016 jaetut määrät. ČEZ-ryhmä on laskenut, että ilman kyseistä vajaatoimintaa se olisi tuottanut vielä […] TWh sähköä. Tilanne on kuitenkin elpymässä, ja jotkin reaktorit ovat käynnistyneet uudelleen ja toisten suunnitellaan käynnistyvän uudelleen piakkoin. Tämän tuloksena voidaan odottaa, että tuonti vähenee asteittain tulevaisuudessa, koska ydinvoima-tuotannon lisääminen alhaisin rajakustannuksin painaa sähkön hintoja alaspäin Tšekissä.

([1]) Pyynnön esittäjän OTE:lta saatujen lukujen pohjalta ilmoittamat luvut.

([2]) Trayportissa – OTC välitettyjen määrien kehitys edellisinä vuosina on ollut seuraavanlainen: […] TWh vuonna 2008; […] TWh vuonna 2009; […] TWh vuonna 2010; […] TWh vuonna 2011; […] TWh vuonna 2012; […] TWh vuonna 2013; […] TWh vuonna 2014 ja […] TWh vuonna 2015. Ks. pyynnön esittäjän 10 päivänä toukokuuta 2017 antama vastaus komission 3 päivänä toukokuuta 2017 esittämään tietopyyntöön.

([3]) Ks. täytäntöönpanopäätös (EU) 2016/1674.

([4]) […] TWh vuonna 2016 verrattuna […] TWh:iin vuonna 2008 – ks. pyynnön esittäjän 10 päivänä toukokuuta 2017 antama vastaus komission 3 päivänä toukokuuta 2017 esittämään tietopyyntöön, taulukko 5, s. 4.

([5]) PXE:ssä käydään kauppaa vain rahoitustuotteilla eli ilman fyysisen toimittamisen optiota.

([6]) Noin 2,6 TWh, Kladnon vuoden 2015 vuosiraportin mukaan (saatavilla verkossa tšekin kielellä osoitteessa https://www.cmkbk.cz/zpravy/vz2015/#6/z, s. 6).

([7]) Noin […] TWh. Ks. pyynnön esittäjän 10 päivänä toukokuuta 2017 antama vastaus komission 21 päivänä huhtikuuta 2017 esittämään tietopyyntöön, taulukko 5, s. 4.

([8]) Pyynnön esittäjä ei ole toimittanut yhteistyösopimuksilla tai suoralla kahdenvälisellä myynnillä (ilman välittäjää) toimitetun sähkön määriä sillä perusteella, että ne eivät ole sen tiedossa. Edellä mainittuihin laskelmiin eivät sisällyt tiedot OTC-kaupasta.

([9]) Ks. pyynnön esittäjän 16 päivänä helmikuuta 2017 antama vastaus komission 31 päivänä tammikuuta 2017 esittämään tietopyyntöön (vastaus kysymykseen nro 9), s. 10.

([10]) Ks. useat Tšekin siirtoverkonhaltijan Ceps, a.s. kiertovirroista alueella julkaisemat raportit ja tutkimukset (www.ceps.cz).

([11]) Ks. myös sääntelyviranomaisen vuosikertomus vuodelta 2016.

([12]) Ks. pyynnön esittäjän 1 päivänä elokuuta 2017 antama vastaus komission 28 päivänä kesäkuuta 2017 esittämään tietopyyntöön ja vastauksen liitteet.

([13]) Tšekin ja Saksan rajalla (Saksasta Tšekin suuntaan) vuorokausimarkkinoilla saatavilla oleva kaupallinen kapasiteetti on laskenut […] MWh:sta vuonna 2014 […] MWh:iin vuonna 2016 (luvut saatu pyynnön esittäjän 1 päivänä elokuuta 2017 antamasta vastauksesta (liite 8) komission 28 päivänä kesäkuuta 2017 esittämään tietopyyntöön).

([14]) Ks. ACER 2016 Electricity and gas markets report (http://www.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Publication/ACER%20Market%20Monitoring%20Report%202016%20-%20ELECTRICITY.pdf).

([15]) Ks. pyynnön esittäjän 16 päivänä helmikuuta 2017 antama vastaus komission 31 päivänä tammikuuta 2017 esittämään tietopyyntöön (vastaus kysymykseen nro 9), s. 10.

Hintakilpailu ja hintojen sääntely

(71) Loppukäyttäjille tehtävien sähköntoimitusten hinnassa on kaksi pääkomponenttia ([1]): ensimmäinen komponentti, jonka osuus lopullisesta kokonaishinnasta on 45 prosenttia, sisältää sähkönjakelun kiinteät kustannukset, lisäpalvelut, järjestelmämaksut jne.; toinen komponentti, jonka osuus lopullisesta kokonaishinnasta on 37 prosenttia, on sähkön osuus, ja se sisältää vähittäiskaupan toimitusmarginaalin ([2]). Jälkimmäistä komponenttia ei säännellä ([3]).

(72) Loppukäyttäjille – niin pien- kuin suurasiakkaille – toimitettavan sähkön hintataso verot mukaan luettuina on alhaisempi kuin EU-28:n keskiarvo ja myös EU-28:n keskiarvoa alhaisempi, jos veroja ei lueta mukaan ([4]). Pyynnön esittäjän mukaan nämä hinnat olivat jatkuvasti alhaisemmat kuin Saksan vastaavat hinnat vuosina 2007–2015.

(73) Erityisesti suurten teollisuusasiakkaiden ([5]) osalta pyynnön esittäjä toteaa Tšekin energiakomponentin pienentyneen yli 40 prosenttia vuoden 2012 jälkipuoliskon ja vuoden 2015 jälkipuoliskon välillä, jolloin se oli 24 prosenttia pienempi (0,0300–0,0400 euroa/kWh) kuin Saksan energiakomponentti (0,0400–0,0500 euroa/kWh). Kotitalouksien ([6]) osalta pyynnön esittäjä toteaa, että vuoden 2009 jälkipuoliskon jälkeen Tšekin energiakomponentti pieneni jatkuvasti ja oli vuoden 2015 jälkipuoliskolla lähes 0,0400 euroa/kWh eli 49 prosenttia pienempi kuin Saksan energiakomponentti (0,0700–0,0800 euroa/kWh) ([7]).

(74) Pyynnön esittäjä päättelee näistä luvuista Eurostatin tietojen pohjalta, että ”kilpailun aste on Tšekin markkinoilla korkeampi kuin Saksan markkinoilla, joihin kohdistuu suoraa kilpailua Saksan vähittäistoimitusten jättämisestä direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle annetun komission tuoreen päätöksen mukaan” ([8]). Tätä ei ole kuitenkaan vahvistettu näytöllä erityisesti Tšekin ja Saksan markkinoiden välisen hintavertailun osalta. Talousteorian mukaan erittäin keskittyneillä markkinoilla saattaa tietyissä olosuhteissa (esim. rajakustannusten taso ja kysyntäjousto) olla alhaisemmat hinnat kuin vähemmän keskittyneillä markkinoilla ([9]). Mikä vielä tärkeämpää, hintavertailu riippui yksikön valinnasta. Saksan hinnat olivat Tšekin hintoja korkeammat absoluuttisesti tarkasteltuna viime vuosina mutta alhaisemmat ostovoimastandardin mukaan tarkasteltuna – tältä osin Tšekin hinnat olivat korkeammat vuonna 2015 ([10]).

(75) Energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirasto (ACER) on erityisesti kotitalouksien hintojen osalta lisäksi todennut, että kansallisilta sääntelyviranomaisilta saatujen tietojen mukaan ”kotitalouksien sähkönhintoja koskeviin tietoihin saattaa liittyä epäsäännöllisyyttä. Näitä tuloksia olisi siksi tulkittava varoen.” ([11])

MAAKAASUN VÄHITTÄISTOIMITUKSET

Markkinatoimijoiden määrä ja suurimpien toimijoiden markkinaosuudet

(76) Sääntelyviranomaisen tuoreimmista luvuista ilmenee, että 98 toimijaa toimitti vuonna 2016 kaasua asiakkaille Tšekissä ([12]). Kaasun vähittäismarkkinoille pääsyn kokonaiskustannukset ([13]) ovat pienet eivätkä näytä muodostavan markkinoille pääsyn estettä.

([1]) Verojen osuus on 18 prosenttia hinnasta.
([2]) Ks. sääntelyviranomaisen kansallinen raportti vuodelta 2016, kaavio 8, s. 20.
([3]) Ainoa poikkeus tähän sääntöön on toimituksista viime kädessä vastaavan tahon toimittaman sähkön hinta – tämän osuus on kuitenkin vähäinen Tšekissä.
([4]) Ks. http://ec.europa.eu/eurostat/web/energy/data/database.
([5]) Pyynnön esittäjä määrittelee tässä hintalaskelmassa suuret teollisuusasiakkaat asiakkaiksi, joiden kulutus on 2 000–20 000 MWh.
([6]) Pyynnön esittäjä määrittelee tässä hintalaskelmassa kotitalousasiakkaat asiakkaiksi, joiden kulutus on 2 500–5 000 kWh.
([7]) Ks. CRA:n raportti, s. 41 ja s. 42.
([8]) Pyynnön 5.2 kohta, s. 37, viimeinen kappale.
([9]) Esimeriksi oligopolisilla markkinoilla, joilla on Cournot-kilpailua, voidaan osoittaa, että markkinavoiman aggregoitu Lerner-indeksi (se osuus hinnasta, jota ei käytetä rajakustannusten kattamiseen – tunnetaan myös voittomarginaalina) liittyy käänteisesti kysyntäjoustoon ja suoraan keskittymisen HHI-indeksiin (ks. esimerkiksi 4 luku teoksessa Vives, 1999 ”Oligopoly Pricing: Old Ideas and New Tools”, MIT Press). Tämä tarkoittaa, että muiden tekijöiden pysyessä ennallaan, keskittyneemmillä markkinoilla (suurempi jousto) näkyisi korkeampia (alhaisempia) voittomarginaaleja. Se tarkoittaa myös, että erittäin keskittyneillä markkinoilla A voi olla alhaisemmat hinnat (ja kuitenkin suurempi voittomarginaali) kuin toisilla vähemmän keskittyneillä markkinoilla B, jos esimerkiksi rajakustannukset A:ssa ovat riittävän pienet B:hen verrattuna. Sama tulos pätee muihin suhteellisten rajakustannusten ja kysyntäjoustojen vaihtoehtoisiin yhdistelmiin A:n ja B:n välillä, mukaan lukien ne yhdistelmät, jotka muistuttavat Tšekin ja Saksan markkinoiden todellisia piirteitä. Nämä vastaesimerkit viittaavat näin ollen siihen, että pelkästä havaittujen hintojen vertailusta, jos muita tekijöitä ei oteta huomioon, ei ehkä ole mahdollista varmasti päätellä, ovatko yhdet markkinat toisia markkinoita kilpaillummat.
([10]) Eurostatin tietoihin perustuva komission laskelma (Ref. tables: nrg_pc_204 and nrg_pc_205).
([11]) Ks. ACERin markkinoiden seurantakertomus vuodelta 2015 Market Monitoring report 2015 – Electricity and gas retail markets – s. 44, alaviite 107. https://www.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Publication/ACER%20Market%20Monitoring%20Report%202015%20-%20ELECTRICITY%20AND%20GAS%20RETAIL%20MARKETS.pdf
([12]) Ks. sääntelyviranomaisen kansallinen raportti vuodelta 2016, s. 42.
([13]) Kokonaiskustannukset muodostuvat luvanmyöntämiseen ja toimintaan liittyvistä kustannuksista (markkinointi-, asiakaspalvelukustannukset jne.).

(77) Aiemmissa päätöksissään ([1]) komissio katsoi, että kaasun vähittäismarkkinoiden tapauksessa kolmen suurimman yrityksen yhteenlaskettu markkinaosuus on yksi merkityksellisistä indikaattoreista markkinoiden keskittymisen ja yleisen kilpailutilanteen arvioinnissa. Koska kaikkiin markkinatoimijoihin ei sovelleta julkisia hankintoja koskevia sääntöjä, analyysissa keskitytään lähinnä niiden yksittäisten markkinatoimijoiden eli lähinnä ČEZ Prodejin ja PP:n markkina-asemaan ja kilpailupaineeseen, joihin sovelletaan julkisia hankintoja koskevia sääntöjä. Kun ČEZ Prodejin ja PP:n markkinaympäristön ymmärtäminen sitä edellyttää, analyysiin on sisällytetty muitakin markkinatoimijoita (ks. myös johdanto-osan 20 kappale). Myös muita keskittymisasteen mittareita saatetaan pitää tarpeellisina.

(78) Tuoreimpien tietojen ([2]) mukaan suurimpia kaasun toimittajia asiakkaille toimitetun määrän mukaan tarkasteltuna ovat RWE (nykyisin Innogy Energie, s.r.o.), jonka osuus markkinoista on lähes […] prosenttia, ja seuraavina PP ja E.ON, joiden osuus markkinoista on […] prosenttia. Myös ČEZ Prodej toimii näillä markkinoilla, ja sen osuus markkinoista on […] prosenttia ([3]).

Maakaasun vähittäistoimitukset suurasiakkaille

(79) Pyynnön esittäjän toimittamien vuoden 2016 lukujen mukaan RWE on suurin suurasiakkaille toimittava yritys, jonka osuus markkinoista oli […] prosenttia, ja seuraavina tulivat ČEZ Prodej, jonka osuus markkinoista oli […] prosenttia, ja E.ON, jonka osuus markkinoista oli […] prosenttia. Komissio toteaa, että ainoastaan PP:n ja ČEZ Prodejin katsotaan olevan direktiivin 2014/25/EU 4 artiklassa tarkoitettuja hankintayksiköitä, joihin sovelletaan näin ollen julkisia hankintoja koskevia sääntöjä.

(80) Suurasiakkaille toimittavien kolmen suurimman vähittäismyyjän yhteenlaskettu markkinaosuus Tšekin kaasumarkkinoista on 51 prosenttia. Näille markkinoille laskettu HHI on 1 341 ([4]).

Kaasun vähittäistoimitukset pienasiakkaille

(81) Pyynnön esittäjän toimittamien vuoden 2016 lukujen mukaan kolme suurinta pienasiakkaille toimittavaa yritystä ovat RWE, jonka osuus markkinoista oli […] prosenttia, ja seuraavina PP, jonka osuus markkinoista oli […] prosenttia, ja E.ON, jonka osuus markkinoista oli […] prosenttia ([5]). Myös ČEZ Prodej (neljänneksi suurin toimittaja) toimii näillä markkinoilla, ja sen osuus markkinoista on […] prosenttia. Komissio toteaa, että ainoastaan PP:n ja ČEZ Prodejin katsotaan olevan direktiivin 2014/25/EU 4 artiklassa tarkoitettuja hankintayksiköitä, joihin sovelletaan näin ollen julkisia hankintoja koskevia sääntöjä.

(82) Pienasiakkaille toimittavien kolmen suurimman vähittäismyyjän yhteenlaskettu markkinaosuus Tšekin kaasumarkkinoista on 69 prosenttia ([6]). Näille markkinoille laskettu HHI on 2 024 ([7]).

Toimittajan vaihtaminen loppukäyttäjien keskuudessa

Maakaasun vähittäistoimitukset suurasiakkaille

(83) Sääntelyviranomaisen vuoden 2016 kansallinen raportti sisältää tietoa toimittajan vaihtamisesta erikseen neljän asiakasryhmän osalta ([8]): ”suuren kysynnän asiakkaat”, ”keskisuuren kysynnän asiakkaat”, ”matalan kysynnän asiakkaat” ja ”kotitaloudet”.

(84) Ensimmäisiä kahta ryhmää (”suuren kysynnän asiakkaat” ja ”keskisuuren kysynnän asiakkaat”) voidaan laajalti tämän päätöksen soveltamiseksi pitää ”suurasiakkaina”. Vuonna 2016 suuren kysynnän asiakkaista 38 prosenttia vaihtoi toimittajaa ja keskisuuren kysynnän asiakkaista 29 prosenttia. Vaihtaminen näiden kahden ryhmän keskuudessa oli yleistä myös viimeisten viiden vuoden aikana.

Maakaasun vähittäistoimitukset pienasiakkaille

(85) Kahta muuta ryhmää (”matalan kysynnän asiakkaat” ja ”kotitaloudet”) voidaan laajalti tämän päätöksen soveltamiseksi pitää ”pieninä yritysasiakkaina ja kotitalouksina”.

([1]) Täytäntöönpanopäätös (EU) 2016/1674, johdanto-osan 37 kappale, ja mainitut päätökset.
([2]) Ks. sääntelyviranomaisen kansallinen raportti vuodelta 2016, s. 43.
([3]) Markkinaosuudet tässä johdanto-osan kappaleessa viittaavat kaikkiin kaasun vähittäistoimituksiin (suur- ja pienasiakkaille).
([4]) Laskettu pyynnön esittäjän 12 päivänä huhtikuuta 2018 antamassa vastauksessa komission 21 päivänä joulukuuta 2017 esittämään tietopyyntöön olevan taulukon 1 (s. 16) pohjalta.
([5]) Ks. pyyntö, s. 70.
([6]) Ks. pyyntö, s. 68.
([7]) Laskettu pyynnön esittäjän 12 päivänä huhtikuuta 2018 antamassa vastauksessa komission 21 päivänä joulukuuta 2017 esittämään tietopyyntöön olevan taulukon 2 (s. 16) pohjalta.
([8]) Ks. sääntelyviranomaisen kansallinen raportti vuodelta 2016, taulukko 9, s. 43.

(86) ”Pienen kysynnän asiakkaista” 14 prosenttia vaihtoi toimittajaa vuonna 2016 ja ”kotitalouksista” 6,6 prosenttia. Vaihtoaste ”pienen kysynnän asiakkaiden” keskuudessa oli yli 10 prosenttia vuosina 2011–2016. ”Kotitalouksien” vaihtoasteet ovat laskeneet vuodesta 2011 (jonka tienoilla vaihtoaste oli 13 % ([1])), mutta vuonna 2016 vaihtoaste kuitenkin kasvoi.

Pääsy kaasun tukkumarkkinoille ([2])

(87) Kaasun tukkumarkkinoilla toimivat yksiköt voivat ostaa kaasua pitkäaikaisilla sopimuksilla, raaka-ainepörsseistä tai muilta kaupan harjoittajilta. Pitkäaikaisilla sopimuksilla venäläisten ja norjalaisten kaasuntuottajien kanssa on edelleen todennäköisesti suurin vaikutus tukkuhintojen muodostumiseen. Pitkäaikaisia sopimuksia tehdään tavallisesti hyvin pitkäksi aikaa, jopa 30 vuodeksi. Aiemmin näissä sopimuksissa tehtiin tiettyjä muutoksia kaasunhinnanmääritystapaan, mutta pitkäaikaisista sopimuksista sinänsä ei ole luovuttu ([3]). Eurostatin lukujen mukaan yhteensä 36 yksikköä toi kaasua Tšekkiin vuonna 2016 ([4]).

(88) Sääntelyviranomaisen mukaan OTE, a.s., jolla on yksinoikeus markkinoiden ylläpitäjän toimintaan Tšekissä, on järjestänyt kaasun spot-markkinoita vuodesta 2010 lähtien. Kaasumarkkinasääntöjen muutoksella on poistettu markkinoiden ylläpitäjän järjestämät kaasun vuorokausimarkkinat. Toisaalta on perustettu järjestelmä kaasun päivänsisäisille markkinoille. Sääntelyviranomaisen mukaan kaasumarkkinoiden toimijat pitivät näitä markkinoita edelleen erittäin houkuttelevina vuonna 2016 ([5]).

(89) Suurin osa tukkumarkkinoista toteutuu pörssien ulkopuolella kahdenvälisenä OTC-kauppana. OTC-kaupan etuna on joustavuus, joka perustuu erityisesti siihen, että siinä ei tarvitse valita sopimusta tietystä valikoimasta. Välittäjien kautta tapahtuva välitystoiminta on OTC-kaupassa keskeisessä asemassa. OTC-kauppa on lisääntynyt merkittävästi vuodesta 2012 lähtien. Vuonna 2016 välittäjien Tšekin jakelualueella välittämissä maakaasun myyntitapahtumissa kaupattiin yhteensä 88 TWh:a (93 TWh, jos pörsseissä kaupatut määrät lasketaan mukaan). Futuurisopimusten määrä kasvoi 0,7 TWh:sta 3 TWh:iin vuosien 2014 ja 2015 välisenä aikana.

(90) Vuonna 2016 vuotuinen kaasunkulutus oli Tšekissä yhteensä noin 88 TWh. Kulutus kasvoi 8,5 prosenttia vuoteen 2015 verrattuna. Tukkukaupan määrän ja kulutuksen suhde on > 1 ([6]).

(91) Kun otetaan huomioon johdanto-osan 87–90 kappaleessa tarkastellut tekijät, komissio katsoo tässä tapauksessa, että Tšekin tukkumarkkinoiden likviditeetti on riittävä, jotta vähittäismyyjät saavat kilpailuedellytyksillä tukkukaasua joko tukkumarkkinoilta tai tuonnin kautta. Tšekin tukkumarkkinoiden likviditeetti ei estä kaasun vähittäistoimituksia olemasta suoraan kilpailun kohteena.

Hintakilpailu ja hintojen sääntely

(92) Loppukäyttäjille tehtävien kaasuntoimitusten verottomassa hinnassa on kaksi pääkomponenttia ([7]). Ensimmäinen komponentti, jonka osuus hinnasta on 22 prosenttia, sisältää säännellyt osat (siirto, jakelu jne.). Toinen komponentti, jonka osuus hinnasta on 78 prosenttia, edustaa itsensä hyödykkeen hintaa, johon sisältyy vähittäiskaupan toimitusmarginaali. Jälkimmäistä komponenttia ei säännellä ([8]).

Maakaasun vähittäistoimitukset suurasiakkaille

(93) Suurasiakkaille toimitettavan kaasun hintataso verot mukaan luettuina on alhaisempi kuin EU-28:n keskiarvo ja myös EU-28:n keskiarvoa alhaisempi, jos veroja ei lueta mukaan ([9]).

Maakaasun vähittäistoimitukset pienasiakkaille

(94) Pienasiakkaille toimitettavan kaasun hintataso verot mukaan luettuina on alhaisempi kuin EU-28:n keskiarvo ja myös EU-28:n keskiarvoa alhaisempi, jos veroja ei lueta mukaan ([9]).

([1]) Ks. pyyntö, s. 73.
([2]) Tukkumarkkinoiden ja tuonnin lisäksi Tšekki tuotti 1 TWh kaasua vuonna 2017.
([3]) Ks. sääntelyviranomaisen kansallinen raportti vuodelta 2016, s. 39.
([4]) Ks. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Number_of_entities_bringing_natural_gas_into_the_country-T1.png.
([5]) Ks. sääntelyviranomaisen kansallinen raportti vuodelta 2016, s. 39.
([6]) Vuonna 2016 kulutettiin 88 TWh kaasua 93 TWh:sta tukkukaupan tasolla myydyn kaasun määrästä.
([7]) Ks. sääntelyviranomaisen kansallinen raportti vuodelta 2016, s. 32.
([8]) Ainoa poikkeus tähän sääntöön on toimituksista viime kädessä vastaavan tahon toimittaman kaasun hinta – tätä vaihtoehtoa ei pyynnön (3 kappale, s. 76) mukaan ole kuitenkaan tähän mennessä käytetty Tšekissä.
([9]) Perustuu seuraavaan: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do

4. **PÄÄTELMÄT**

4.1 *SÄHKÖ*

(95) Kilpailu sähkön vähittäismarkkinoilla Tšekissä on rakenteellisesti heikkoa, koska vähittäismyyjillä (muilla kuin ČEZ Prodej) ei ole riittävästi omaa tuotantokapasiteettia eikä pääsyä riittävän likvideille tukkumarkkinoille joko Tšekissä tai ulkomailla tuonnin välityksellä. Tämän seurauksena nämä vähittäismyyjät eivät pysty kilpailemaan tasavertaisesti ČEZ Prodejin kanssa, joka on vertikaalisesti integroitunut suurimman paikallisen jakeluyrityksen ja suurimman sähköntuottajan kanssa.

SÄHKÖN VÄHITTÄISTOIMITUKSET SUURASIAKKAILLE

(96) Suurasiakkaille toimittavien kolmen suurimman vähittäismyyjän yhteenlaskettu markkinaosuus on varsin suuri (60 %), ja suurimmalla markkinatoimijalla (ČEZ Prodej) on […] prosentin osuus markkinoista. Toiseksi ja kolmanneksi suurimpaan markkinatoimijaan eli E.ONiin ja PRE:hen, joiden osuudet markkinoista ovat […] prosenttia ja […] prosenttia, ei sovelleta unionin julkisia hankintoja koskevia sääntöjä. Kohtalaisista markkinaosuuksistaan huolimatta ne voivat aiheuttaa vain vähäistä kilpailupainetta ČEZ Prodejille. Pääsy sähkön tukkumarkkinoille ei ole riittävää: ČEZ-ryhmä on ehdottomasti suurin sähköntuottaja Tšekissä ja sähkön yhteenliittämiskapasiteetti on rajallista, joten sähkön tukkumarkkinoiden likviditeetti riippuu ČEZ-ryhmän toiminnasta. Tämä tilanne rajoittaa niiden mahdollisuutta hankkia sekä sähkön peruskuormaa että muita kilpailuolosuhteissa tarvittavia tuotteita, mikä puolestaan rakenteellisesti rajoittaa niiden mahdollisuuksia kilpailla ČEZ Prodejin kanssa. Pienemmillä kilpailijoilla on samoista syistä rajalliset mahdollisuudet kilpailla kolmen suurimman toimittajan kanssa.

(97) ČEZ Prodejin, E.ONin ja PRE:n markkina-asemaa vahvistavat näiden markkinoiden vahvasti alueelliset ominaispiirteet, ja epähomogeeniset kilpailuolosuhteet kaikilla kolmella jakelualueella aiheuttavat sen, että kilpailijoiden on vaikea haastaa kyseisten toimijoiden markkina-asemaa omilla jakelualueillaan. Lisäksi sähköntoimittajaa vaihtaneiden asiakkaiden määrä, vaikka se onkin suurempi kuin pienasiakkaiden kohdalla, on vähentynyt viime vuosina.

(98) Edellä tarkasteltujen tekijöiden perusteella olisi katsottava, että direktiivin 2014/25/EU 34 artiklan 1 kohdassa säädetty edellytys, joka koskee kilpailun suoraa kohdistumista toimintoon, ei täyty siltä osin kuin on kyse sähkön vähittäistoimituksista suurasiakkaille Tšekin alueella.

SÄHKÖN VÄHITTÄISTOIMITUKSET PIENASIAKKAILLE

(99) Pienasiakkaille toimittavien kolmen suurimman vähittäismyyjän yhteenlaskettu markkinaosuus on suuri (74 %), ja suurimmalla markkinatoimijalla (ČEZ Prodej) on […] prosentin osuus markkinoista. Toiseksi ja kolmanneksi suurimpaan markkinatoimijaan eli E.ONiin ja PRE:hen, joiden osuudet markkinoista ovat […] prosenttia ja […] prosenttia ([1]), ei sovelleta unionin julkisia hankintoja koskevia sääntöjä. Kohtalaisista markkinaosuuksistaan huolimatta ne voivat aiheuttaa vain vähäistä kilpailupainetta ČEZ Prodejille. Pääsy sähkön tukkumarkkinoille ei ole riittävää: ČEZ-ryhmä on ehdottomasti suurin sähköntuottaja Tšekissä ja sähkön yhteenliittämiskapasiteetti on rajallista, joten sähkön tukkumarkkinoiden likviditeetti riippuu ČEZ-ryhmän toiminnasta. Tämä tilanne rajoittaa niiden mahdollisuutta hankkia sekä sähkön peruskuormaa että muita kilpailuolosuhteissa tarvittavia tuotteita, mikä puolestaan rakenteellisesti rajoittaa niiden mahdollisuuksia kilpailla ČEZ Prodejin kanssa. Pienemmillä kilpailijoilla on samoista syistä rajalliset mahdollisuudet kilpailla kolmen suurimman toimittajan kanssa.

(100) ČEZ Prodejin, E.ONin ja PRE:n markkina-asemaa vahvistavat näiden markkinoiden vahvasti alueelliset ominaispiirteet, ja epähomogeeniset kilpailuolosuhteet kaikilla kolmella jakelualueella aiheuttavat sen, että kilpailijoiden on vaikea haastaa kyseisten toimijoiden markkina-asemaa omilla jakelualueillaan. Asiakkaat vaihtavat toimittajaa varsin harvoin, joten alhaiset vähittäishinnat eivät edellä esitetyistä syistä ole osoitus siitä, että kyseiseen toimintoon kohdistuu suoraa kilpailua.

(101) Edellä tarkasteltujen tekijöiden perusteella olisi katsottava, että direktiivin 2014/25/EU 34 artiklan 1 kohdassa säädetty edellytys, joka koskee kilpailun suoraa kohdistumista toimintoon, ei täyty siltä osin kuin on kyse sähkön vähittäistoimituksista pienasiakkaille Tšekin alueella.

([1]) Ks. pienasiakkaiden osalta taulukko 10 pyynnön esittäjän 10 päivänä toukokuuta 2017 antamassa vastauksessa komission 21 päivänä huhtikuuta 2017 esittämään tietopyyntöön.

4.2 *KAASU*

MAAKAASUN VÄHITTÄISTOIMITUKSET SUURASIAKKAILLE

(102) Kaasun vähittäistoimituksissa suurasiakkaille Tšekissä tilanne voidaan kiteyttää seuraavasti: kansallisella tasolla toimii suuri määrä toimijoita, vähittäistoimitusalan kolmen suurimman yrityksen yhteenlaskettu markkinaosuus ei ole kovin suuri (51 %), ensimmäiseen ja kolmanteen markkinatoimijaan ei sovelleta unionin julkisia hankintoja koskevia sääntöjä, mahdollisuudet toimittajan vaihtamiseen näyttävät riittävän hyviltä, loppukäyttäjien hintoja ei säännöstellä eikä tukkumarkkinoiden likviditeetti näytä aiheuttavan estettä sille, että kaasun vähittäistoimituksiin kohdistuu suoraa kilpailua.

(103) Edellä tarkasteltujen tekijöiden perusteella olisi katsottava, että direktiivin 2014/25/EU 34 artiklan 1 kohdassa säädetty edellytys, joka koskee kilpailun suoraa kohdistumista toimintoon, täyttyy siltä osin kuin on kyse kaasun vähittäistoimituksista suurasiakkaille Tšekin alueella.

MAAKAASUN VÄHITTÄISTOIMITUKSET PIENASIAKKAILLE

(104) Kaasun vähittäistoimituksissa pienasiakkaille Tšekissä tilanne voidaan kiteyttää seuraavasti: kansallisella tasolla toimii suuri määrä toimijoita, vähittäistoimitusalan kolmen suurimman yrityksen yhteenlaskettu markkinaosuus on varsin suuri (69 %), mutta ensimmäiseen ja kolmanteen markkinatoimijaan ei sovelleta unionin julkisia hankintoja koskevia sääntöjä, mahdollisuudet toimittajan vaihtamiseen näyttävät riittävän hyviltä, loppukäyttäjien hintoja ei säännöstellä eikä tukkumarkkinoiden likviditeetti näytä aiheuttavan estettä sille, että kaasun vähittäistoimituksiin kohdistuu suoraa kilpailua.

(105) Edellä tarkasteltujen tekijöiden perusteella olisi katsottava, että direktiivin 2014/25/EU 34 artiklan 1 kohdassa säädetty edellytys, joka koskee kilpailun suoraa kohdistumista toimintoon, täyttyy siltä osin kuin on kyse kaasun vähittäistoimituksista pienasiakkaille Tšekin alueella.

4.3 *PÄÄTELMÄT*

(106) Tämä päätös perustuu oikeudelliseen ja tosiasialliseen tilanteeseen marraskuusta 2016 huhtikuuhun 2018, sellaisena kuin se käy ilmi pyynnön esittäjän toimittamista tiedoista ja sääntelyviranomaisen kansallisista raporteista. Päätöstä voidaan tarkistaa, jos oikeudellinen tai tosiasiallinen tilanne muuttuu merkittävästi siten, etteivät direktiivin 2014/25/EU 34 artiklan soveltamisen edellytykset enää täyty.

(107) Sähkön vähittäistoimituksiin liittyviin palveluihin [1] olisi edelleen sovellettava direktiiviä 2014/25/EU, joten on syytä muistaa, että useita toimintoja kattavia hankintasopimuksia olisi käsiteltävä kyseisen direktiivin 6 artiklan mukaisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että kun hankintayksikkö toteuttaa sekamuotoisen hankinnan eli hankinnan, jolla tuetaan sekä direktiivin 2014/25/EU soveltamisalan ulkopuolelle jäävien toimintojen että sen soveltamisalaan kuuluvien toimintojen suorittamista, huomioon on otettava toiminnot, joita hankintasopimus ensisijaisesti koskee. Tällaiseen sekamuotoiseen hankintaan, jonka pääasiallisena tarkoituksena on tukea toimintoja, joihin ei myönnetä poikkeusta, sovelletaan direktiivin 2014/25/EU säännöksiä. Jos on objektiivisesti mahdotonta määrittää, minkä toiminnon toteuttamiseksi hankintasopimus ensisijaisesti tehdään, sopimus on tehtävä direktiivin 2014/25/EU 6 artiklan 3 kohdassa vahvistettujen sääntöjen mukaisesti.

(108) Tässä päätöksessä säädetyt toimenpiteet ovat julkisia hankintoja käsittelevän neuvoa-antavan komitean lausunnon mukaiset,

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Direktiiviä 2014/25/EU ei sovelleta hankintayksiköiden tekemiin hankintasopimuksiin, joiden tarkoituksena on mahdollistaa seuraavien toimintojen toteuttaminen Tšekin alueella:

a) maakaasun vähittäistoimitukset suurasiakkaille;

b) maakaasun vähittäistoimitukset pienasiakkaille.

[1] Sähkön vähittäistoimitus suur- ja pienasiakkaille.

2 artikla

Direktiiviä 2014/25/EU sovelletaan edelleen hankintayksiköiden tekemiin hankintasopimuksiin, joiden tarkoituksena on mahdollistaa seuraavien toimintojen toteuttaminen Tšekin alueella:

a) sähkön vähittäistoimitukset suurasiakkaille;

b) sähkön vähittäistoimitukset pienasiakkaille.

3 artikla

Tämä päätös on osoitettu Tšekin tasavallalle.

Tehty Brysselissä 5 päivänä heinäkuuta 2018.

Komission puolesta
Elżbieta BIEŃKOWSKA
Komission jäsen